

Het mysterie: enterococcen bij vleeskuikens

Hoewel enterococcen momenteel iets minder voorkomen dan in het topjaar 2009, zijn de problemen met deze bacterie op vleeskuikenbedrijven nog steeds groot. Hoe gaan vleeskuikenhouders en hun dierenarts ermee om en is er al zicht op een oplossing?

FRANK DE VRIES

“**E**nterococcen bij vleeskuikens is een Europees probleem.” Aan het woord is dierenarts Peter Wijnen van Pluimveepraktijk de Achterhoek. Hij ziet in zijn dierenartsenpraktijk de laatste jaren een sterke toename van de enterococ-

ziekte bij vleeskuikens, met als hoogtepunt het jaar 2009. “Deze ziekte is een grootverbruiker van antibiotica bij ons.” Hij schat in dat de aandoening in het topjaar goed was voor zo'n 30 procent van het antibioticaverbruik bij vleeskuikens.

Laten lijden is geen optie

Wanneer Wijnen wordt geroepen bij een koppel zieke kuikens, is hij zeer alert op enterococcen. Door onderzoek van kuikens in de stal, secties te verrichten en bacteriologisch onderzoek te doen, komt hij erachter of een koppel eraan lijdt. Als vervolgens de gevonden kiem wordt getest op gevoeligheid voor een antibioticum, kan gericht worden behandeld. “Amoxicilline doet het vaak goed op deze koppels.” Niet behandelen is geen optie voor Wijnen. “Dieren die besmet zijn met de *Enterococcus cecorum*-bacterie hebben een enorme gewrichtspijn. Je kunt ze niet zomaar laten lijden en niets doen. Dat zou het welzijn van deze jonge kuikens te veel aantasten.” Naast de gewrichtspijn, wat zich uit in kreupelheid, ziet Wijnen meer uitval en een slechtere groei in deze koppels. Als Wijnen vleeskuikens met pathogene enterococcen gaat behandelen met een antibioticumkuur van drie tot vijf dagen, knappen de dieren snel op. Als het kuren stopt, valt de koppel vaak weer terug en ziet Wijnen opnieuw de verschijnselen van meer uitval, slechtere groei en kreupelheden.

Wat doe je dan als dierenarts? Niets doen is nog steeds geen optie, zegt hij. Met de rug tegen de muur wordt weer behandeld. “We tasten nog in het duister waarom de ziekte weer opkomt als je stopt met behandelen. We denken dat meerdere factoren hierbij een rol spelen, maar welke weten we niet.”

FOTO: FRANK DE VRIES

Oorzaak onbekend

Enterococcen komen ook bij gezonde kuikens voor in de darm. We weten inmiddels dat er vier pathogene types zijn die kwaad kunnen doen: *Enterococcus faecalis*, *E. durans*, *E. hirae* en *E. cecorum*. Al in de eerste levensweek van de kuikens zie je de ziekte. Het gekke is dat zieke koppels op alle typen bedrijven voorkomen: kleine en grote bedrijven, superhygiënische en minder hygiënische. Volgens Wijnen betekent dit in het geval van minder hygiënische bedrijven, dat de stal al besmet is met de pathogene enterococ voordat de kuikens erin komen. Komt de besmetting op superhygiënische bedrijven dan via het moederdier? Tot op heden is uit onderzoek niet gebleken dat de moederdieren de oorzaak zijn van ziekte bij het kuiken, weet Wijnen. Wel is al vast komen te staan dat de enterococ bij moederdieren voorkomt in de eileider en het bloed. Overdracht van moeder naar het kuiken is echter nog niet aangetoond.

Weten we dan helemaal niets over de oorzaak van deze nare aandoening? Wijnen: “Het lijkt erop dat een snelle groei van vleeskuikens een grote rol speelt bij problemen met de enterococcen.” Sneller groeiende koppels vertonen meer problemen. Het idee leeft nu dat bij snelle groei veel van de algemene weerstand van het kuiken wordt gevraagd. Daardoor is het gevoeliger voor een ziekte en zo ook voor de enterococ. Dus daarom zie je in een mooie stal met een goede ventilatie en superhygiënische omstandigheden toch problemen met enterococcen in snel groeiende koppels vleeskuikens. Vanuit de beroepsgroep van dierenartsen is in 2009 besloten om kuikens op de eerste levensdag, in de broederij, niet meer te behandelen met antibiotica. Dat werd tot die tijd wel gedaan in combinatie met de enting tegen de Marekse ziekte. Met die eerstedagbehandeling werd gestopt om de risico's van het ontstaan van zogenoemde ESBL's in te dammen. Vanaf het moment dat die eerstedagbehandeling met antibiotica werd gestopt, nam het aantal koppels met de enterococ-aandoening sterk toe, volgens Wijnen.

FOTO: PLUIMVEEPRAKTIJK RIJURLO

Sectiezaal van de dierenartsenpraktijk in Ruurlo.

Hoe verder?

Wijnen is lid van een overkoepelende club van Europese pluimveedierenartsen. Die buigen zich onder andere over de enterococcenproblematiek. Genetisch gezien zijn de meeste vleeskuikens in de wereld identiek. Dat komt doordat de pluimveefokkerij in handen is van een handjevol spelers. Dus een genetische invloed kun je heel moeilijk vaststellen. Spanje kent minder uitbraken van enterococcen, doordat het daar 's zomers zeer heet is. Die hitte zorgt voor een tragere groei van de kuikens, wat op zijn beurt zorgt voor minder enterococcen. Invloed van de voeding op de problematiek is, aldus Wijnen, niet uit te sluiten. “Het is echter ondoenlijk pluimveevoeders op een bacterie aan te passen.” Wijnen en zijn collega-dierenartsen zijn zeer alert op de enterococ. “We zitten er zo vroeg mogelijk bovenop.” De werkwijze van de dierenartsen is erop gericht waar

nodig snel in te grijpen en de ziekte direct te couperen. Daarbij is de inzet van antibiotica nog steeds een must. Er worden preventieve secties bij kuikens gedaan om zo vroeg mogelijk de ziekte op te sporen. Het eigen laboratorium van de dierenartsenpraktijk kan de bacterie opsporen, isoleren en types bepalen. En na afloop van een antibioticumkuur wordt tegenwoordig vaker 'nabehandeld' met een darmfloraproduct. Dat zorgt voor concurrentie in de darm van het kuiken, waardoor de enterococ minder kans krijgt om aan te slaan. En wat doet de pluimveehouder? Die zet, volgens Wijnen, de puntjes op de i. Dat wil zeggen dat nog meer wordt gedaan aan een goede hygiëne, optimale voederschema's en meer secties van dieren op de sectietafel bij de dierenarts. ☺